

NOVA ZORA

Izlazi jedanput mjesečno.
Godišnja pretplata Din. 24.—
Oglasi se računaju po cijeniku.

Šibenik, 31. kolovoza 1930.

Godina I.

Broj. 4.

Uredništvo i uprava:
Ribarski put 680-II.
Telefon interurban br. 43.

Novo krivovjerstvo i bezvjerstvo!

Moderna civilizacija novoga vijeka, daleko je odskočila od senilnosti tamnoga srednjega vijeka. Čovjek po svojoj prirodi uvijek teži za nekim savršenstvom, pa su i svi naponi prošlih vjekova upereni k jednom cilju, a taj je, da čovjek što više ude u trag tajnama prirode i da im po određenju Božjem — on čovjek — prema zadatku kojega je Bog, njemu — slici i prilici svojoj — od vjekova namjenio, postane gospodarem, i da sve vidljivo, što je Bog stvorio, služi njemu — čovjeku — na korist, a Stvoritelju na slavu.

Kroz vjekove su se probijali svjetliji duhovi, da se ovom zadatku čovječanstva približe. Pogani su vrludali vjekovima kroz tamu udaljivši se od praiskone božanske nauke. Božanska prometejska iskra, koja je u čovječanstvu ostala kao žiška pepelom zatrpana, od vremena na vrijeme odskakivala je, iznašajući na površinu zastranosti poganske misli i djela, kojima se i danas u svoj svojoj modernosti naše doba divi. Dokaz, da je ta prometejska iskra božanske promisli, protkivala čovječanstvo kroz sve vjekove. Čovječanstvo, baštinik zajedničkog početka, rasijano po svim krajevima svijeta, pripadnik bilo koje, po vanjskoj formi, religije, sačuvalo je nešto, što je cijelom svijetu zajedničko i što je u svim kontinentima našlo, kao zajedničku baštinu svijeta, vjeru u jedno vrhovno Biće, u jedan početak od koga sve potječe — vjeru u Boga. Ta je vjera bila protkana zajedničkim moralnim maksimama, a suština tih moralnih maksima nalazi se u dekalogu — zakonu — Bogom objavljenom. To je drugi dokaz zajedničke praiskonosti — čovjeka. Uza sve to božanska se istina počela sve više gubiti, zatrovljena raznim zabludama tako, da ni odabrani židovski narod, nije bio postojan u svojoj vjeri, pa je Tvorac svijeta pružao tim nevjernicima od vremena na vrijeme vidljive dokaze svoga božanstva, dok se napokon nije ispunilo vrijeme, Bogom obećano, u koje je na svijet kao Svjetlost došao sam sin Božji Krist, da odluči tminu od svijetla, istinu od neistine. Dolazak Njegov na ovaj svijet postao fenomenom čovječanstva tako značajnim, da mu se oštri i uvijek svježiji tragovi neće izbrisati do konca svijeta. Vjera koju je On osnovao, preporodila je

svijet. Njegovi prvi apostoli shvatili su sasvim ispravno Njegovu nauku. Na ispravnom shvaćanju preporodili su svijet. Reorganizacija čovječanstva, koja se provadala na temeljima i načelima od Njega donesenim, okupila je onda poznati svijet. Prvo kršćanstvo, prema ondašnjem shvatanju, provadalo je u tancine nauku svoga božanskog Učitelja. Ljubav, siromaštvo, poniznost, pouzdanje u Božju dobrotu, bile su najljepše i najmarkantnije odlike sljedbenika Kristovih u prvim vremenima.

Ali tama, protivnik svjetlosti, izide pred pretstavnik Kristove crkve i pokaza im i ponudi im, isto kao i Kristu, kraljevstvo svijeta, tražeći da mu se poklone. Rezultat je bio taj, da je Krist — Bog prozreo i znao da je to napasnik, a „namjesnicima“ Kristovim zlato zablješti oči — upravo kao izabranom narodu zlatno tele u pustinji — i oni se pokloniše bogatstvu vlasti, dostojanstvu. Stara je poslovice „Tko puno ima i više želi“. Tako se i neki „namjesnici Božji“ zaboravivši da je Krist došao kao „sirota“ na ovaj svijet, zaodjenuše plaštem bogatstva i grimize i umjesto ljubavi, siromaštva, poniznosti, pouzdanja u Božju dobrotu, postavili sebi za glavni zadatak — sjaj, bogatstvo, vlast nad svijetom. Carstvo tmine zablješti oči, a nauka Isusova o siromaštvu, o poniznosti, o kraljevstvu Božjem, o ljubavi, o snošljivosti, o pouzdanju u Boga, o milosrđu, bude bačena u zapečak. Mjesto Krista siromaha, koji nema gdje da zakloni glavu: koji blago uči, koji prašta, koji sve na slavu Oca svoga radi, koji bježi u pustinju, kad ga hoće da učine kraljem, uzeše gavanske palače, grimizne i zlatne odjeće, sve-moćni štap u ruke i svakoga tko se usudi samo i napomenuti i sjetiti se načela Kristovih udariše štapom prokletstva. Sila je tražila novih odličja za se i pripravi lukavošću svojom svijet, da tu silu proglasi jednakom Božjoj sili. Zašto se svijet ne uči na grijehu Evinu i ne povuče konsekvencije, da izbjegne ponovno zlo, koje nas i onako prati od pramačke Eve. I kada je iskra božanske promisli izbila preko pravih pristalica Isusove nauke na Vatikanskom koncilu, onda strast zasljepljena požudom svemoći udari po starom običaju one, koji Krista ljube bez fraza, bez pretvaranja, bez samoljublja, štapom pro-

kletstva i nazva ih „hereticima“, „krivovjercima“. Tim stopama ide i g. Felicinović, kad piše u svom listu „Katolik“ naslov „Novo krivovjerstvo i bezvjerstvo“. Što je on tu sve natrusio neka mu Bog prosti. Čudno je da on konstatira činjenicu, da se je svijet izopačio, od Boga odalečio i slično, a ne postavlja sam sebi kao slugi Božjemu upitnik: zašto je to tako? Interesantna je konstatacija koju »Katolik«

iznaša, a glasi: »gospodski živjeti, a malo raditi«. Nećemo se s njime u ovom pogledu, kao ni u pogledu konstatacije »gazi svetost ženidbe te propada obitelj« upuštati u polemiku, nego ćemo gospodi oko »Katolika« za sada kazati samo onu narodnu: »*Pomett ispred svoje kaće, pa onda gledaj na tuđa vrata*«. Velimo za sada samo ovo, bude li pak potreba, mi ćemo se i detaljno ovim konstatacijama pozabaviti.

Enciklika Pija XI. o kršćanskom odgoju mladeži

Ovaj članak pod gornjim naslovom donio je zagrebački nedjeljni časopis »Riječ« u 28. broju od 2. ov. mj., pak ga radi interesantnosti prenašamo u cijelosti.

Papa Pio XI. učinio je dva velika koraka u povijesti papinstva. Izmirio je papinstvo sa talijanskom državom i objelodanio je prvu encikliku na talijanskom jeziku. Kako ta dva koraka tumači fašistička Italija, rječito nam pokazuje ovaj slučaj:

Zadnjih uskrasnih praznika nalazio se je jedan talijanski jedrenjak u jednoj luci otoka Brača. Na brodu je bio gospodar sa ženom. Otišli su u mjesnu crkvu. Na pragu crkve, reče on glasno svojoj ženi: »Pamti, Anna, svaki put kad stupiš na prag koje katoličke crkve, bilo gdje bilo, sjeti se, da si na talijanskom tlu!«

Kad znademo da je svemu što je gruntovno uneseno i negdje uloženo na ime koje rimokatoličke crkve, biskupije ili župe (to vrijedi i za onaj naš silni crkveni novac koji je uloženi u inostranstvu), danas jedini stvarni vlasnik Papa i da ni biskupi ne smiju bez izričite njegove dozvole išta otuditi što prelazi vrijednost od 60.600 tal. lira, pod prijetnjom najstrože crkvene kazne, onda nam taj propis kardinala Gaspari-a, u vezi sa ovim koracima Pija XI., dovoljno tumače važnost napomene, koju je dobila signora Anna na pragu bračke crkve.

Tvrđi se, da fašizam ide za obnovom stare rimske imperije.

Toj politici rimskog imperijalizma, dobro služi i sadržina zadnje enciklike o kršćanskom odgoju mladeži, jer prelazi pravnu sferu crkvene vlasti i traži za rimsku crkvu pravo da zavlada politički svim ljudima, narodima i državama. Baš sada, o 60-godišnjici Vatikanskog koncila, hoće enciklika da ga probudi iz sna i da u punoj mjeri izvrši njegov treći i četvrti dekret, koji u svojim skrajnostima znače rat suveritetu naroda i država sa jedne strane, a sa druge strane bezuslovnu pokornost svih ljudi i u svim stvarima jednomu . . . čovjeku.

Temelj te svoje političke vlasti vidi rimska crkva u odgoju mladeži, gdje prisvaja sebi isključivo pravo i nepogrješivost, dosljedno tome i nezavisnost od bilo koje zemaljske vlade. A ne radi se tu samo o pitanjima vjeronauka, nego i o svim drugima disciplinama. Štaviše, enciklika dopušta da obiteljsko pravo

na uzgoj mladeži može doći u sukob sa pravima države, ali ne može doći u sukob sa pravima crkve i to iz prostog razloga što je obitelj podređena crkvi, pa ima dužnost da uzgaja onako kako to crkva naređuje. Dakle, prema državi — pravo, a prema crkvi — dužnost! Uostalom i sam odnos između crkve i države prema toj enciklici, jednak je odnosu između duše (crkve) i tijela (države). Dakle, subordinacija, a ne koordinacija, kako se enciklika čedno izražava.

Svrha je jasna. Treba odgojiti takove građane, koji će biti bezuslovno pokorni upravljačima rimske crkve, a svojoj državnoj vlasti samo u koliko to dopuste svakovremeni crkveni poglavice.

Za naše prilike u Jugoslaviji, osobito je interesantna u toj enciklici zabrana pohanjanja mješovitih škola, t. j. onih škola, koje su jednako otvorene katolicima i ne katolicima, bilo dacima bilo nastavnicima, jer bi baš nastavnici imali da budu moćni pomoćnici katoličke akcije. Dakle enciklika naviješta rat načelu tolerancije, koje načelo ima u prvom redu škola da presaduje, a ponešto znači ta enciklika i poticaj na otpornost protiv zemaljskih zakona. Svakako bi nas točno izvršavanje enciklike dovelo u očitu opreku sa državnom misli.

Ipak izgleda, da je baš ta enciklika rodila u Zagrebu pokret, koji ide za tim, da se spreči svakom pravoslavcu da zauzme bilo koje nastavničko mjesto. A ta je ista rimska crkva kod nas prema drugim vjeroispovijestima više toleranтна, osobito prema drugim kršćanskim vjeroispovijestima!

Uza sve to, čitamo u novinama, da će rektor zagrebačkog sveučilišta i rektor zagrebačke pedagoške škole, na ovogodišnjem Euharističkom kongresu u Zagrebu, javno predavati u smislu i u duhu te enciklike. A govori se, da se pripravljaju da im sekundaraju tisuće članova raspuštenih društava iz Hrvatske i Slovenije, koji ne mogu danas da se snadu ni u jednom legalnom društvu.

Dakle, s jedne strane Salamanca, gdje se i rigozi polazu u crkvi, a s druge strane front protiv jugoslovensva. Naš zaključak nije težak:

Mi ne trebamo ni vjerske netrpeljivosti, ni novog suvereniteta. Jugoslavija može napredovati samo u najširoj provedbi načela: brat je mio koje vjere bio. U pitanju odgoja mladeži priznajemo državi jače pravo.

Euharistijski kongres u Zagrebu

Ovih dana držao se je u Zagrebu drugi narodni euharistijski kongres. Prvi je bio održan god. 1923.

Kad bi ovom kongresu bila jedina svrha kult i ljubav prema presvetoj Euharistiji, mi bi se starokatolici tome od srca veselili i radovali, jer presveta Euharistija bila je centar čitavog duhovnog života starih kršćana. Ali jer je ovom kongresu bila druga glavna svrha, mi ostajemo samo posmatrači tog svjetovnog slavlja. Kao posmatrači, opažamo mnogo toga što većina sudionika nije zapazila. Evo, što sve:

Prije svega, izvanredan je slučaj, da se u jednom te istom gradu, u razmaku od 7 godina drži dva puta euharistijski kongres. Obično takovi kongresi drže se svakih 25 godina. Morao je, dakle, biti koji iznimno važni razlog za ovaj drugi kongres. Taj razlog priređivači prešućuju.....!?

* * *

Kao papin delegat na ovom kongresu imenovan je msgr. Pelegrinetti, porijetlom i osjećajem Talijan. Zar nije bilo uputnije, da bude imenovan koji naš nadbiskup, ili barem češki ili poljski kardinal, jer bi se time dalo obilježje, da je ovo uistinu narodni euharistijski kongres, a ujedno time bi se počastilo rimokatolike slavenske narodnosti?!

Prigodom dolaska papinog delegata, u pozdravnim govorima nadbiskupa dr. Bauera i gradonačelnika dr. Srkulja opaža se velika odanost i pokornost rimskom Papi, tako da se tvrdi, „da mi Hrvati za svoje održanje imamo zahvaliti rimokatoličkoj vjeri.....?!“

* * *

U brzojavnom pozdravu Papi, predsjedništvo kongresa ističe „da su uvjereni, da je zalog naše narodne budućnosti u ljubavi prema katoličkoj crkvi i njezinom vidljivom glavaru na zemlji“. Tako oni kažu, i ako bi morali biti uvjereni, da zalog narodne budućnosti svih Jugoslavena ovisi o međusobnoj ljubavi i pravoj kršćanskoj snošljivosti svih vjera i svih plemena u našoj narodnoj državi.

* * *

Čitamo da su biskupi prije i poslije kongresa, držali svoje obične biskupske konferencije. Što su tu zaključivali, to nam oni ne će da kažu. Uostalom, javnost mnogo i ne zanima, što su oni zaključivali, jer i tako njihovi zaključci nemaju nikakve izvršne moći, dok ih ne potvrdi rimski papa, odnosno njegov delegat msgr. Pelegrinetti.

* * *

Na sam program svečanosti i na pojedine referate ne će se mnogo osvrćati, jer tu je mnogo toga rečeno i zaključeno što mi, kao narodna i kršćanska crkva, ne možemo odobriti. Državna vlast, koja ima pravo i dužnost da nadzire i prati svaki javni pokret narodnog života, znat će i moći će da spriječi svaki nenarodni rad svih svojih državljana.

Ipak ne možemo, a da se ne osvrnemo na svečanu propovjed i posvetnu molitvu, koju je držao nadbiskup dr. Bauer. U propovijedi ističe jakost i organizaciju rimokatoličke crkve „koja preko svojih organizacija i vjernika daje čvrstoću i narodu i državi“. Bit će da nije tome baš tako. Protivno, naime, dokazuje bivša Austrija, koja je propala baš zato što se nije oslanjala na svoje narode, već na rimokatoličku crkvu. Protivno dokazuje i Španija, najkatoličkija država, koja je radi svog katoličkog ekskluzivizma spala od države prvog na državu drugog reda. Protivno dokazuje i sama Italija, koja se nije mogla sve dotle ujediniti, dok papu nije lišila svjetovne vlasti. Naprotiv, one države gdje rimokatolička crkva nema nikakav ili sasvim neznatan upliv, razvijaju se kulturno i ekonomski napreduju. Docet: Engleska, Francuska i Amerika.

* * *

U posvetnoj molitvi moli se Euharistijskog Kralja „da preko nas (Hrvata) zavlada u srcima ostale slavenske braće“, a to znači, da svi Slaveni, pa i Srbi, treba da dođu pod vlast rimskoga Pape. Takova štata javno ispovijediti nazivljemo vjerskim fanatizmom i zaslijepljivanjem naroda.

* * *

Treba priznati, da je spoljašnja i tehnička strana kongresa bila dobro organizirana, i da se nije štedilo sa velikim novčanim izdacima, samo da se pokaže što veći sjaj i bogatstvo rimske crkve u Jugoslaviji. Rekoh rimske crkve, jer na temelju zastarjelih sredovječnih zakona, ta silna imovina i bogatstvo ne pripadaju vjernicima katoličke crkve u Jugoslaviji, već sve to pripada „baštini sv. Petra“, kojoj je vrhovni i jedini gospodar rimski biskup, koji po miloj volji sa svim time može raspolagati. Dokle će takovo stanje potrajati, to ne znam; ali znam i uvjeren sam, da svakome narodu sa političkom slobodom dolazi i crkveno-vjerska sloboda.

* * *

I ako radi vjerskog mira i reda, te radi ekonomskih prilika, ovaj raskošni kongres nije bio poželjan, ipak su se državne vlasti pokazale do skrajnosti uslužne i tolerantne, dajući time najbolji primjer vjerske ljubavi i snošljivosti.

* * *

Po računu „Jugoslavenskog Lloyda“, prigodom Euharistijskog kongresa, učesnici su potrošili oko 35 milijuna dinara, a desetak milijuna sigurno su potrošili priređivači. Dobar dio te svote unovčili su zagrebački Židovi i zato je razumljivo, da je njihova štampa pravila veliku reklamu tom kongresu.

* * *

Ipak odaziv i sudjelovanje vjernika nije bilo općenito ni mnogobrojno, kako se to prikazuje. Izim zagrebačke, djakovačke i ljubljanske biskupije, koje

su (bez Zagreba) poslale oko 30.000 učesnika kongresa, drugih 17 biskupija slabo se je odazvalo, poslavši svega skupa najviše 10.000 vjernika, tako da bi se ovaj kongres mogao nazvati diocezanskim, a ne narodnim. Ako pak odbijemo kler i razne redove, te one kojima je iz crkvenog fonda bilo plaćeno putovanje, preostaje maleni broj onih, koji su se

odazvali klerikalnoj manifestaciji u prilog rimski crkve. To je najbolji dokaz, da naš narod, iako je religiozan ipak, nije klerikalan, a u tome ga je duhu kroz čitav svoj život odgajao i blagopokojni Stjepan Radić.

Split,

Niko Petrić,
starokatolički konzultor.

NAKLAPANJA „KATOLIKA“

U Šibeniku izlazi listić „Katolik“, koji je sebi postavio za zadaću, da čuva integralno rimo-katoličanstvo. U svojem drugom broju ove godine, pod naslovom «Novo krivovjerstvo i bezvjerstvo», govori i o starokatolicima. Interesantna je pojava, da je ovaj listić postavio sebi za glavnu zadaću, da udara na starokatolike.

Mi smo suponirali, da urednik „Katolika“ barem površno poznaje starokatoličko «Vjerovanje». Medutim iz njegova pisanja vidi se, da je potpuni analfabeta. Iz tvrdnja koje „Katolik“ navada izlazi, da je jedini protivnik Vatikanskog koncila bio učeni prof. Döllinger i da je on bio protivnik koncila zato, što ga rimski biskup na taj koncil, uz ostale vjerske učenjake, nije pozvao. O siromaštvo duha! Dakle činjenica, što se jednoga čovjeka ne poziva na jedan koncil izaziva rascijep u crkvi. Dakle, gospodine uredniče „Katolika“, to je sve u čemu je stajao nesporazumak crkvenih predstavnika na Vatikanskom saboru. Zbog nepozivanja Döllingera na taj koncil, otcijepili su se toliki milioni javno, a još viši milioni kršćana tajno, od rimsko-latinske crkve. Tako je! A dogma o infalibilitetu rimskoga biskupa, prama tome, bila je primljena frenetičnim aplauzom od svih prisutnih biskupa i vjerskih predstavnika!! Dakle svi prisutni biskupi bivše Austro-Ugarske Monarhije, među kojima i Hrvat Strossmayer, svi biskupi Njemačke, Holandije, Belgije, Švicarske, Engleske, Poljske i Amerike, kao i najodličniji predstavnici Francuske sa umnim Dupanloupom na čelu, oduševljeno su pozdravili *novu* dogmu o nepogrešivosti rimskoga biskupa!! O jedna istorija, kako te divno naučava i kao znanost štiti urednik rimsko-latinskog lista «Katolik».

Predugo bi bilo ovdje nabrajati vjersko-istorijske činjenice, koje su rukovodile gore spomenute biskupe većine katoličkog svijeta, da se usprotive proglašenju nepogrešivosti rimskog biskupa. Tu je nepogrešivost Krist obećao svim svojim apostolima, prama tome i njihovim naslijednicima, kad se na okupu nadu. Mi ćemo o toj činjenici na drugom mjestu progovoriti. Nepobitna činjenica jest, da su svi biskupi, koji su hrvatski narod na tom koncilu predstavljali, bili protivnici te dogme. Svoje protivljenje hrvatski je narod izrekao na usta svoga najučenijega biskupa Strossmayera. *Zato svi oni, koji su bili protivni toj novoj nauci*

u kršćanskoj Crkvi odlučiše, da se vrate starom praksinom kršćanstvu i da iz njega izbace sve novotarije, koje su rimski biskupi iz svojih političkih, a nikako vjerskih motiva, u nju uveli.

*

Ako Božanskom Učitelju nije smetalo, što je od 12 njegovih apostola, jedanaest bilo oženjeno i živilo kršćanskim obiteljskim životom, zašto bi to smetalo rimskom biskupu Gregoriju VII. i njegovim naslijednicima. Dabome, u savršenstvu i u mudrosti, on je po logičnom zaključivanju odredaba koje je uvadao, bio savršeniji i od samog Božanskog Učitelja! A taj isti Učitelj je rekao: »Nije učenik nad svojim Učiteljem«.

Ovo smo bili dužni istaknuti, jer je cjela tendencija i jedini i najjači argumenat g. Urednika »Katolika«, što udara na starokatoličke svećenike taj, da su se »odmetnuli« od vjere zato, »što ih je strast povukla na put opaćine«. Gospodo oko „Katolika“, ne dirajte u ovaj osinjak. Počnemo li mi iznašati pojave, koje se zbog te »strasti« danomice javljaju kod rimsko-latinskih svećenika, biće Vam i puna kapa.

Tako se na koncu »učenog« članka, pod naslovom »Novo krivovjerstvo i bezvjerstvo«, urednik »Katolika« nabacuje i na starokatoličkog biskupa g. Marka Kalogjera. U tome se naimo članku kaže: »postavio im se na čelo čovjek, koji je htio imati ženu, mitru i dobru plaću«.

Znate li vi „mudri“ uredniče „Katolika“ povijest Crkve Kristove od njezina početka? Malo prije smo spomenuli rimskog biskupa Gregura VII. i njegove političke ciljeve, koji su divno oličeni u njegovoj borbi sa njemačkim carem Henrikom IV. Zašto niste postavili i nabrojili, jer Vi bi to morali odlično da znate, svu onu plejadu kršćanskih biskupa iz prvih deset vjekova, koji su, uz ženu, mitru, imali i dobre plate? Nikome do sada, osim g. uredniku »Katolika«, nije palo na pamet, da osudi jednog kršćanskog biskupa, što uz ženu, nosi mitru i što od svojega *poštenoga* rada živi kršćanskim obiteljskim životom. Krist je rekao svojim apostolima, a po tom i njihovim naslijednicima: »Sve što vam treba znati, kazao sam vam«. To je znanje Crkva Kristova prakticala 10 i više vjekova i, sve dotle, dok to znanje kršćanstva, zbog svojih političkih ciljeva ne baci

pod noge »u ime Krista« rimski biskup Gregorije VII. Možda je, t. j. sigurno je, g. uredniku „Katolika“ milije gledati neke Kristove nasljednike, da uz svoja duhevna dostojanstva živu kojekakvim moralnim životom, nego da taj život usklade sa naukom i odlukama bčžauskim, da bi se jednom iz našega javnoga života makla *javna tajna* o životu mnogih i mnogih službenika vjere i morala, koja služi više na sablazan, nego na korist i slavu Krista i njegove nauke. Baš

istorija kraja u kojem živi g. urednik »Katolika«, mnogo o tome uči. Za danas mislimo o ovome dosta. Ako li g. uredniku „Katolika“ bude potrebno razjašnjenja, mi ćemo mu ih po potrebi pružiti. Pri kraju konstatiramo samo jednu činjenicu u formi poziva: neka nam g. urednik „Katolika“ pokaže mjesto u evanđelju i u prvoj kršćanskoj predaji, u kojem se kršćanski brak zabranjuje svećenicima kao nasljednicima Krista!

Posljednji govor biskupa Strossmayera na Vatikanskom Saboru*

Veliki hrvatski biskup Josip Juraj Strossmayer izrekao je svoj posljednji govor na Vatik. saboru dne 2. lipnja 1870. Tog dana govorio je o samoj nepogrešivosti rimskog biskupa.

Dokazivao je iz sv. Pisma, apoštolske predaje i crkvene historije, da Isus Krist nije dao Petru nikakovu vlast nad ostalim apoštolima, pa se Petar nikako ne može smatrati Njegovim namjesnikom. O papinstvu, njegovoj vlasti i nepogrešivosti nema ni traga u sv. Pismu ni u apoštolskim vremenima. U tako važnoj i fundamentalnoj stvari ne bi Krist niti apoštoli ostavili kršćane u neizvjesnosti. Nikada nije Crkva bila ljepša, čistija i svetija, nego li za vrijeme kada još nije bilo ustanove o papi. Sam sv. Petar nema ni pojma o tomu, da bi on bio papa, niti se igdje kao takav pokazuje. Ja tvrdim, veli Strossmayer, da crkva za vrijeme apoštola nije imala pape, a ako se protivno tvrdi, morali bi sva sveta Pisma popaliti ili sasvim mimoići. Da je Petar bio u Rimu temelji se samo na predaji. *Skaliger*, jedan veleum tvrdi, da se biskupovanje i stanovanje sv. Petra u Rimu može ubrojiti među smiješne priče. *Prava i nepatvorena crkvena historija pozna samo prvenstvo (čast) rimskoga patrijarha, ali ne njegovu moć vrhovne uprave nad svim drugim biskupima. Važnost rimskoga biskupa nije proizlazila iz božanske kakove punomoći, nego je nastala po važnosti samoga grada kao centra svjetskog gospodstva staroga rimskoga imperijuma.* Car Teodozije II. izdao je zakon, da patrijarha carigradski imade isti ugled, kao i onaj rimski; a na saboru u Kalcedonu učiniše biskupa staroga i „novoga Rima“ (Carigrada) jednakima takodjer u crkvenim stvarima. Šesti crkveni sabor u Kartagi zabranio je svima biskupima primati nastov prvaka ili vrhovnog poglavara. Sv. Grgur I. papa zabranjuje upotrebljavati naziv „općeniti biskup“. „Ne puštajte, veli Grgur, nijednom patrijarhi nositi ovo ime, jer će nas stići velika nesreća, ako se medju svećenicima pojave takovi življi. Dostiglo bi ih, što se o njima proriče: „Oa je kralj sinova oholosti“. (II.

pis. 13.) Rimski biskupi su mnogo kasnije postali opći biskupi i glavari crkve. Bilo je crkvenih sabora, koji su se sastajali bez znanja i proti volji rimskoga biskupa; bilo je sabora na kojima nije predsjedao biskup rimski, kao što je bilo sabora, na koje nije bio pripušten poslanik rimskoga biskupa.

Što se tiče riječi kod sv. Mateja 16.: „Ti si Petar i na toj stijeni sagraditi ću crkvu svoju“, iz kojih se deducira vrhovništvo sv. Petra, a po njemu i rimskih biskupa — to su crkveni oci o tomu sasna drugačije mislili i pisali.

Sveti Ćiril kaže: „Mislim, da se pod stijenom mora sasvim sigurno razumjeti vjera apoštolska“.

Sv. Hilarije, biskup poaterski piše: „Stijena je blagoslovljena i jedina stijena vjere, koju je Petar priznao“. I opet u šestoj knjizi kaže: „Na ovoj stijeni, t. j. na vjeroispovijedanju sagradjena je crkva“.

Sv. Jeronim u šestoj knjizi veli: „Bog je svoju crkvu na ovoj stijeni utemeljio, a to je stijena, od koje je apostol Petar ime dobio“.

Sv. Hrisostom u svojoj 53. propovijedi kaže: „Na toj stijeni želim svoju crkvu utemeljiti — t. j. na vjeroispovijedanju“. Što je pako bila ispovijed apoštola? Bila je: „Ti si Krist, sin Boga živoga“.

Ambrozije, sv. nadbiskup milanski, *Bazilije* i oci kacedonskog crkvenog sabora pišu isto tako.

Medju svima učiteljima staroga kršćanskoga vijeka pripada prvo mjesto *sv. Augustinu*, osobito što se tiče znanja, učenosti i svetosti. Čujte dakle, što sve u svojem drugom razlaganju o pismu Ivanonom kaže: „Što znače riječi: „želim svoju općinu sagraditi na ovoj stijeni? Na ovoj vjeri t. j. koja kaže: „Ti si Isukrst, sin Boga živoga“. A u 124 razlaganju o Ivanu nalazimo ovo vrlo važno mjesto: „Na ovoj stijeni, koju si priznao, želim svoju općinu sagraditi, jer je Isukrst bio ta stijena“. Da taj veliki biskup i učitelj crkve nije vjerovao da je crkva na sv. Petru sagradjena, proizlazi iz njegovih riječi u njegovoj 13. propovijedi: „Ti si Petar, i na toj stijeni, koju si priznao t. j. na tvojoj ispovijedi: „Ti si Isukrst sin Boga živoga“, hoću svoju crkvu sagraditi: na sebi samom, koji sam sin Boga živoga; — hoću ju sagraditi na sebi; — ne pako sebe na tebi.“ — A kako je Augustin o ovom znamenitom mjestu mislio, tako je vje-

* Ovo je samo izvadak zadnjeg govora biskupa Strossmayera. Prenašamo ga onako kako se nalazi u knjižici g. S. Zagorca: „Starokatolička Crkva“, Zagreb 1925, Govor je sastavljen po onom nacrtu, što ga je donio Strossmayerov ist „Obzor“, koji se nalazi u sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu pod br. 159.666.

rovalo cijelo kršćanstvo toga doba. Skupiv sve u jedno tvrdim:

Da je Isus dao svima apoštolima istu moć, koju je i Petru.

Apoštoli nisu nikada priznavali u Petru namjesnika Isukrstovog i nepogrešivoga učitelja crkve.

Petar ni pomislio nije, da bude papom, niti je ikada djelovao kao papa.

U prva četiri stoljeća obdržavani crkveni sabori priznali su veliku čast rimskog biskupa poradi znamenitosti grada Rima; podijelili su mu samo čast (prvenstvo), a nikako vrhovnu upravu.

Sveti oci, ono mjesto: »Ti si Petar itd.«, nisu nikada tako razumijevali: kao da je crkva na Petru sagradjena, već na stijeni (ne: super Petrum — već super petram) t. j. na vjeroispovijedanju toga apoštola. U sasvim dobroj namjeri i kršč. savjesti, stvaram taj neoborivi zaključak iz povijesti i razuma, da Isukrst nije Petru podijelio vrhovništvo; da rimski biskupi nisu imali biti vladari crkve, nego su to postali prisvajajući si po malo sva prava biskupske časti. (Glasovi: Šuti! Umukni jednom!),

Iza toga navada brojne primjere iz crkvene po-

vijesti dokazujući, da su mnogi pape u svom naučavanju strašno zabludili. *Spominje, da je bilo papa strahovito pokvarenih, pravih pogana i zločinaca, pa kaže da se ne može torditi te su i ovakovi ljudi bill namjesnici Isukrstovi, jer da bi to značilo pogrditi i izdati Isukrsto, gore nego Juda.* Dokazivao je, da je sv. Augustin smatrao opći crkveni sabor za odlučni autoritet, a ne papu. Ako se proglašio osobni infalibilitet (nepogrešivost), tada će biti opći crkveni sabori sasama suvišni; biskupi će izgubiti svoj značaj kao svjedoci i suci vjere, pak će imati samo da odobravaju ono, što papa proglašio; biti će dakle samo konsultori. To da je proti ustavu crkve itd. Napose, reče, biće ta definicija sudb nosna za Hrvate i sve južne Slavene, jer isključuje (onemogućuje) ujedinjenje crkava. Možete proglasiti nepogrešivost pape jednoglasno, nu mojega glasa nigda dobiti ne ćete!

I ovaj govor, koji je trajao dva i pol sata bio je prekidan raznim povicima negodovanja sa strane pristaša infalibiliteta.

Kad je svršio, ustali su svi oci, a mnogi se udaljili iz dvorane. Mnogi Talijani, Amerikanci, Nijemci, Mađžari, Francuzi i Englezi opkoliše govornika i pružiše mu ruku u znak pristajanja.

Tko je „raskrinkan“?

Na moj članak o biskupu Strossmayeru u prošlom broju „Nove Zore“, gdje sam na temelju nepobitnih historijskih činjenica prikazao u pravom svijetlu odnos biskupa Strossmayera prema nepogrešivosti rimskog biskupa (pape), naišao sam na nekakav odgovor — ako se uopće smije nazvati odgovorom — u »Katoliku“ br. 10. pod naslovom: „Odmetnicima“.

Ma da sam bio više nego uvjeren, da g. Felicinić neće moći da opovrgne argumente koje sam iznio, ja sam se ipak nadao — poznavajući njegovu „spremnost“ — da će se on nekako, kako tako »koprcati«, da bi barem prividno pred svojom „vojskom“ istupio kao junak dana. Medutim ovde nije bilo mjesta ni „koprcanju“, jer je gospodina Felicinića — kako ono sada u Šibeniku u ovakvim slučajevima kažu — »zalilo vrućom čorbom«. Kao odgovor na moj članak g. F. citira opet dva pisma biskupa Strossmayera iz 1890. I to je sve! Kako mi pak g. Felicinić nije razjasnio provenienciju riječi „furtim“ i „furtimaši“, to ću mu ja sam — jer je to u vezi sa tim pismima — da onako u kratko objasnim.

Kad su u starim godinama života biskupa Strossmayera izlazile neke poslanice, proglašio, pisma i t. d. sa njegovim potpisom, a u duhu rimsko-latinskog papizma, i kad je čitavi hrvatski narod ostao nad tim zaprepašćen nemogavši da s time dovede u sklad cijeli njegov raniji rad, pa kad ga na to neki upozoriše, on bolno uzdahne i reče: „Furtim!“ To znači prevarom, kradimice i odatle ime našim klerikcima: *furtimaši*. Ovoliko za sada, da se razumijemo.

Opće je pak mišljenje u javnosti, koliko sam imao prilike da čujem, da je g. F. sa svojom družinom i svojim „novopečenim“ „Katolikom“ raskrinkan. To tvrde i sami rimokatolici. Dapače ja sam mišljenja, da bi bilo iluzorno i odgovarati na sve blezgotine i papaznanije, uvrede i klevete, što sve skalupi taj „vojnika“ sa „Città di Vaticano“ (žalim samo što ne nosi više one perjanice i opasače, kao nekad u Zadru, kad bi se vratio iz Rima). Taj je listić i onako malo čitan i skoro nepoznat, pak mislim da neće štetovati općoj ideji nepatvorenog kršćanstva.

Još nešto. Držeći se čvrsto rimsko-latinskih tradicija da svoje protivnike nazivlje „odmetnicima“, „otpadnicima“, „hereticima“ i t. d., i ovog puta g. F. nas starokatolike nazivlje „odmetnicima“. I to stavlja kao naslov svog članka. Da bi i tome jednom stali na kraj, ja se potpuno slažem tim nadimkom, čak mi ćemo ga svakom prigodom i to s ponosom uzimati, kao nama starokatolicima baš svojstven nadimak, a zašto, odgovaram g. Feliciniću i ostaloj družini riječima našeg biskupa g. Marka Kalogjera: „Rimski papa i njegova Rimsko Latinska crkva, kako je on sam nazivlje, proglasila je i proglašnje nas staro — katolike otpadnicima (odmetnicima op. p.). I pravo ima, i tako je? **Mi katolici staro-katoličke crkve postali smo otpadnici (odmetnici op. p.) od Rimskoga pape i njegove Rimske — Latinske crkve, da ostanemo pripadnici Isusa Hrista i njegove prave, apoštolske, katoličke crkve.**

N a š e v i j e s t i

Rimokat. nadbiskup prisustvuje demonstracijama protiv jugoslavenskog Jadrana. — Nedavno su održane po čitavoj Italiji velike manifestacije prigodom X. obljetnice smrti Tommasa Gullija, koji je pao 1920. u splitskoj luci. Kao što je to običaj u Italiji prigodom ovakvih svakodnevnih parada, — i proslava Gullijeve obljetnice pretvorila se je u pravu antijugoslavensku demonstraciju. Razumije se samo po sebi, da je i ovom prigodom Dalmacija bila glavna tema svih govornika. Zagrebačke »Novosti« br. 211. od 2. ov. mj. donasaju uvodnik iz pera g. I. M. pod naslovom: »Demonstracija u Reggio Calabria«. Uvodničar »Novosti« bavi se tu opširno jednom od takovih protujugoslavenskih demonstracija održanoj u Reggio Calabria. Citira izvještaje, koje je tom prigodom donio italijanski list »Il Popolo di Calabria«. Kako se iz svih tih izvještaja vidi, Gullijeva obljetnica bila je takova protujugoslavenska demonstracija, kakve u Italiji nije bilo u zadnje vrijeme. Bilo bi preopširno kad bi donijeli i u izvadcima izvještaje lista »Il Popolo di Calabria«, koje on donasja sa te »obične vrtne veselice« — održane međutim na ratnom brodu »Sirtori« u prisustvu svih vojnih, civilnih i crkvenih vlasti, gdje je sa admiralskog mosta poslanik Coselschi održao svoj najkrvaviji i za nas najizazovniji govor. Istaknućemo samo to, da je demonstracijama protiv našeg, jugoslavenskog Jadrana prisustvovao i rimokatolički nadbiskup Puija i da je tom prigodom održao i govor u kojem je Dalmacija bila glavna tema.

Zategnutost odnosa između Engleske i Vatikana. Kako listovi javljaju, zategnutost odnosa između Vatikana i Velike Britanije zbog događaja na Malti ne samo što nije popustila, nego se u posljednje vrijeme još više zaoštrava.

Konferencija Anglikanske Crkve. Nedavno je zasjedala konferencija Anglikanske Crkve, kojoj je prisustvovalo 307 biskupa iz čitavog svijeta. Konačno su objavljene odluke, koje se tiču mnogih pitanja. Između ostalog riješeno je, da se u slučaju rastave daje pravo nevinoj strani da može sklopiti ponovan brak, ako to odobri biskup. Enciklika, što su je biskupi sastavili kao popratno pismo svojim odlukama, ističe, da se sada radi o dva velika pokreta, koji idu za sjedinjenjem crkvi. I to s jedne strane za unijom sa istočno — pravoslavnim crkvama, a s druge sa staro — katoličkom.

Iz uredništva. Molimo sve naše pretplatnike da nam svaku promjenu adrese blagovremeno javé, kako bi se izbjeglo suvišnim reklamacijama. Isto tako molimo da nas izvijeste svi oni, koji ne prime list, kako bi mogli poduzeti potrebne korake kod poštane ureda.

Ispravak. U broju 2. str. 5. našeg lista među brzojavnim pozdravima prigodom posvete staro — katoličke crkve u Krapnju, stoji i brzojav iz Stona. Kako nas naknadno obavješćuju, brzojav je otposlalo Župsko Vijeće H. S. C. iz Bogomolja na Mljetu. Molimo da se to uvaži.

Iz Župe H. S. C. Šibenik - Krapanj. Stavlja se do znanja svim onima, koji vrše prelaz u H. S. C., da se istodobno, osim Sreskom Načelstvu, prijave i Župskom Vijeću H. S. C. u Šibeniku, kako bi isto moglo da vrši tačan popis svih svojih vjernika.

Napomena. U članku g. N. Petrića o Euharistijskom kongresu, bili smo primorani da izostavimo neke pasuse, ma da su isti od velike važnosti. Zato članak nije potpun. Mjesta gdje smo izostavili po nekoliko redaka označena su točkicama. Članak pak u cijelosti donio je sušački dnevni list »Naša Sloga«, pak se čitaoci na istog upućuju.

Današnji razvoj starokatoličke crkve. Danas je starokatolička crkva razgranjena u Evropi i u Americi; a ima ih i po drugim stranama svijeta.

Danas postoji:

1. Holandska starokatolička crkva sa nadbiskupom u Utrehtu i biskupima u Haarlemu i Deventeru sa 30 župa. Utrehtskom nadbiskupu potpadaju dvije crkvene općine u Francuskoj: u Parizu i Nantisu.

2. Njemačka starokatolička crkva sa sjedištem biskupa u Bonnu i preko 50 župa sa 120 crkava. Pruska država podržava na sveučilištu u Bonnu izvanrednu profesuru za uzgoj starokatoličkih bogoslova.

3. Švicarska starokat. crkva, zvana »kršćanska katolička narodna crkva« sa sjedištem biskupa u Bernu sa 32 župe i 55 crkava. U Bernu postoji bogoslovni starokat. fakultet sa pravom podjeljivanja doktorata.

4. Austrijska starokat. crkva sa biskupom u Beču, sa 8 župa i 25 crkava.

5. Čehoslovačka starokat. crkva sa biskupom u Varnovu, sa 8 njemačkih i 1 češkom župom (u Pragu) i 40 crkava.

6. Poljska narodna crkva u Americi i u Evropi sa 4 poljska i 1 litavskim biskupom. Imade oko 70 crkvenih općina.

7. Hrvatska starokat. crkva sa sjedištem biskupa u Zagrebu sa 24 organizovanih župa i desetak crkvenih općina.

8. U Španiji, Italiji, Portugalu i Meksiku zovu se narodne crkve, ali nisu jošte u organizaciji starokatoličke crkve, u utrehtskoj uniji.

9. Na Filipinima zove se starokatolička crkva: »Iglesia Filipina Independiente« (neodvisna filipinska crkva) sa 30 biskupa, 4.000 svećenika i tri milijuna vjernika,

10. U Engleskoj vode se pregovori između starokatoličke i anglikanske crkve, jer se ova smatra takodjer starokatoličkom crkvom.

Jakost starokatolicizma nije u vanjskom uspjehu broja njegovih pristaša, nego u samoj stvari i za to je njegov uspjeh siguran.

Novi fašistički komplot protiv jugoslavena. Kako listovi javljaju 1. septembra pred fašističkim naročitim vojnim sudom biće suđeno pod „blagoslovom sv. Oca Pape“ grupi jugoslavena iz Julijske Venecije. Poslije famoznog procesa protiv pok. Vlad. Gortana i dr. ovo je drugi atentat na naše omladince.

Latinska ili katolička? Mi obično današnju rimokatoličku crkvu nazivljemo *Latinskom crkvom*. Međutim rim. svećenici bune se protiv toga, tvrdeći, da je njihova crkva samo katolička. Osobito ovih dana prigodom Euharistijskog kongresa razbubaše se „latinaši“ o nekom katoličanstvu. Međutim u službenom Crkvenom zakoniku (Codex Juris Canonici) rimsko — latinske Crkve, sam njezin „vrhovni i nepogrešivi poglavar, sveti otac papa“ u I. i II. kan. službeno nazivlje današnju rimokat. crkvu *Latinskom Crkvom*. Gospoda se stide svog pravog imena!

Brodogradilište „ISTOK“

JAKOV TORIĆ - ŠIBENIK

Izrađuje i popravlja sve
vrsti brodova, kutera,
motornih čamaca itd.

Širite „NOVU ZORU“

GRUBIŠIĆ & COMP. ŠIBENIK

Špediterska poslovnica i pomorska agencija

Telefon 43 i 24.

Brzjavni: Cianamid.

ANTE FRUA

Šibenik, Ulica Kralja Tomislava

Skladište:

D.M.C. i TRIDENT
konca.

ŠIME ANTIĆ - ŠIBENIK

Trgovina manufakturnom robom

Veliki izbor šifona, zefira trikotaže itd.

Cijene vrlo umjerene.

Posluga brza, tačna i solidna.